

М.С. ПАХОМОВ, Н. Ю. ЄРШОВА

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ СТРАХОВИХ ПОСЛУГ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УКРАЇНІ

Ринок страхування в Україні перебуває на шляху до глобальних змін. Тому виникає потреба в дослідженні сучасних тенденцій та перспектив подальшого розвитку страхового ринку України через аналіз міжнародного ринку страхування. Тому, що він має великий досвід та буде мати вплив на страхування в Україні. У статті розглядається досвід авторитетних країн зі сторони глобалізацій процесів, які відбуваються в їхньому страховому полі. Також було встановлено, що центральне положення в системі регулювання страхового ринку будь-якої країни займають державні органи та органи страхового нагляду. Ці органи визначають, контролюють та забезпечують регуляцію страхового ринку, відіграючи провідну роль у його розвитку. В дослідженні встановлено, що світовий попит на страхування має тенденції до зростання, хоча кожна країна має індивідуальні особливості розвитку страхового ринку. Страхові ринки США, Європи та країн Азії зберігають стабільність і мають перспективний напрямок розвитку, що в прогнозі можна розцінювати як винятково позитивний результат і така позитивна тенденція розвитку страхового ринку зберігається в більшості країн. У статті обгрунтовані напрями розвитку вітчизняної страхового бізнесу.

Ключові слова: інновації у страхуванні, світові тенденції, розвиток ринку страхових послуг, конкуренція на ринку страхування, ризики та їх управління, роль держави у регулюванні ринку страхування, фінансова стійкість та стабільність на ринку страхування, вплив глобальних подій на страховий ринок України.

M.S.PAKHOMOV, N. Yu.IERSHOVA

GLOBAL TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE INSURANCE MARKET AND PROSPECTS IN UKRAINE

The value of the article lies in the fact that an important aspect for the progress of the insurance market in Ukraine is the restoration of public trust in the insurance industry. This can be achieved by creating financially strong insurance companies that can remain stable and reliably fulfill their obligations despite the various risks they face. Currently, the insurance market in Ukraine is on the path towards global changes. There is a need to explore current global trends and prospects for further development of the Ukrainian insurance market. This is advisable to do through an analysis of the international insurance market, as it has significant experience and will continue to have an impact on insurance companies in Ukraine. The article discusses the experience of authoritative countries in terms of globalization processes over a certain period of time, which are taking place in their countries and on their international insurance field. It has also been established that state bodies and insurance regulatory authorities occupy a central position in the regulation system of the insurance market of any country. These bodies define, monitor, and ensure the regulation of the insurance market, playing a leading role in its development and direction. The research has found that there is a trend towards an increase in global demand for insurance, although each country has individual peculiarities in the development of the insurance market. The article highlights and describes the characteristic features of the insurance markets of countries such as the USA, Europe, and Asian countries, which maintain stability and have a promising direction of development, which in the forecast can be considered as an exceptionally positive result, and such a positive trend in the development of the insurance market is maintained in most countries. The article justifies further stages and directions of development of the domestic insurance business. This issue is underexplored and requires further research.

Keywords: innovations in insurance, global trends, development of the insurance market, competition in the insurance market, risks and their management, the role of the state in regulating the insurance market, financial stability and stability in the insurance market, the impact of global events on the insurance market of Ukraine.

Вступ. Світовий страховий ринок є складовою глобального простору, який об'єднує страхові ринки усіх країн світу. Страхування стратегічно спрямоване на задоволення потреб споживачів у захисті через страхові організації. Велика кількість проблем для страхового ринку виникла через економічну нестабільність, пандемію та бойові дії в Україні. Протягом пандемії було відзначено зростання ризику у зв'язку з підвищенням коефіцієнта збитковості в таких випадках страхування: втрата роботи, іпотечних кредитів, авто страхування, страхування подорожей.

Представники страхового ринку активно переглядають та модернізують свою діяльність, готуючись до майбутніх глобальних змін. Оновлення містить перехід від традиційних форм страхування до цифрових платформ та створення нових продуктів. Оскільки подальший розвиток страхових компаній у глобальному масштабі буде залежати від ефективних заходів та прийнятих рішень керівниками страхових компаній та органами що регулюють, важливо здійснювати належні дії та приймати відповідні заходи сьогодні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню особливостей функціонування та розвитку страхового ринку присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких Л. Алексеєнко, В.

Базилевич, О. Барановський, Н. Внуковаї, Кулина Г. та Фаріон Я. [1], Похилько С. В., Омельченко А. О. [2], С. Науменкова, Л. Примостка, С. Юрій, В. Братюк [3], А. Карнаушенко А., В. Петренко, Л. Боровік [4], Н. Єршова [5], О. Козьменко [6] та ін. Розглядаючи поточний стан ринку страхових послуг в Україні, можна відзначити, що країна ще не досягла високого рівня розвитку в порівнянні з іншими країнами у сфері страхування. Це залишається актуальним навіть при врахуванні різноманітних кризових явищ та економічного спаду, який охоплює Україну.

Формулювання цілей статті. Мета даної статті полягає в визначенні сучасних тенденцій розвитку та можливих шляхів розв'язання проблем на страховому ринку України та його окремих сегментів. Основний акцент робиться на забезпеченні страхового захисту та покращенні соціально-економічного розвитку країни.

Методи дослідження. При проведенні дослідження та формулюванні висновків використані методи логічного узагальнення та порівняння, аналізу, експертні оцінки, графічні методи.

Виклад основного матеріалу дослідження. При аналізі світового ринку страхових послуг особливо виділяються за своїм розвитком, ефективними механізмами, доходами та загальною

функціональністю такі країни як США, Великобританія, Швейцарія, Китай, Німеччина, Японія, Франція та інші [7, 8]. Нами проведений аналіз світового ринку страхових послуг на прикладі цих країн, зосереджуючись на обсязі загальних страхових премій у період з 2020 по 2022 рік на основі порталу Swissre [7, 8].

Проведений аналіз свідчить про позитивну динаміку, за винятком Великобританії та Франції, які зазнали втрат через економічні та політичні труднощі, які виникали у цей період в країнах.

Зазначимо, що залишається лідером у світі зі страхуванням США, де страховий ринок характеризується великою мірою саморегуляції. Друге місце посідає Китай, який продовжує розвивати свій ринок страхування завдяки кооперативній системі, особливо важливій для аграрного сектору та інших галузей економіки. Інші три провідні позиції займають Великобританія, Японія та Франція, рівномірно

розподіляючи свою частку ринку та утримуючись у лідерах завдяки ефективній державній політиці.

Знайти універсальну загальноприйнятну модель розвитку світового страхового ринку майже неможливо, оскільки кожна національна економіка є унікальною і постійно шукає найбільш прийнятну модель саме для своєї держави. Ця модель комбінує саморегулювання ринку, вплив держави та вільне функціонування ринкових суб'єктів. Для будь-якого ринку співвідношення аспектів державного регулювання та саморегулювання залежить від стадії його розвитку і конкретних особливостей поведінки учасників ринку. Гармонійне поєднання різних методів створює сприятливі умови для інтенсивного розвитку страхового ринку.

Для визначення основних перспектив розвитку ринку страхових послуг розглядання та аналіз закордонних підходів до страхування та його функціонування є важливим, особливо в контексті країн, які займають топові позиції на світовому ринку страхових послуг.

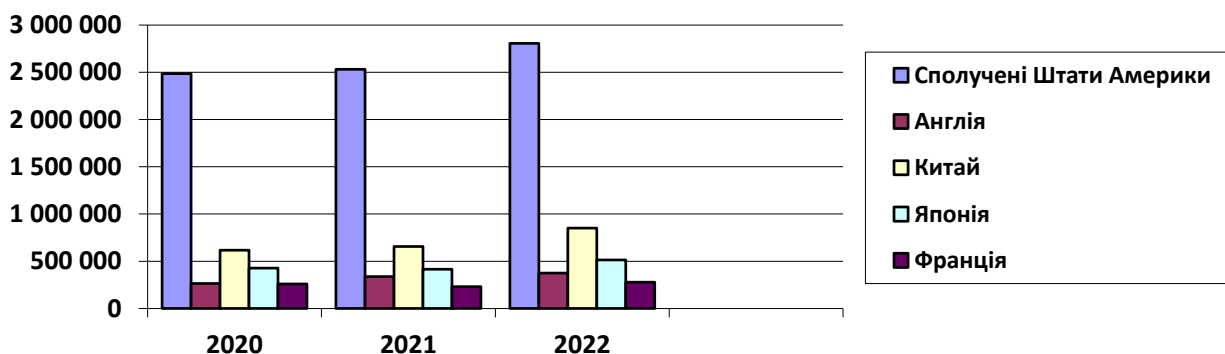

Рис. 1 - Динаміка світового обсягу страхових премій

* Сформовано на основі [7, 8]

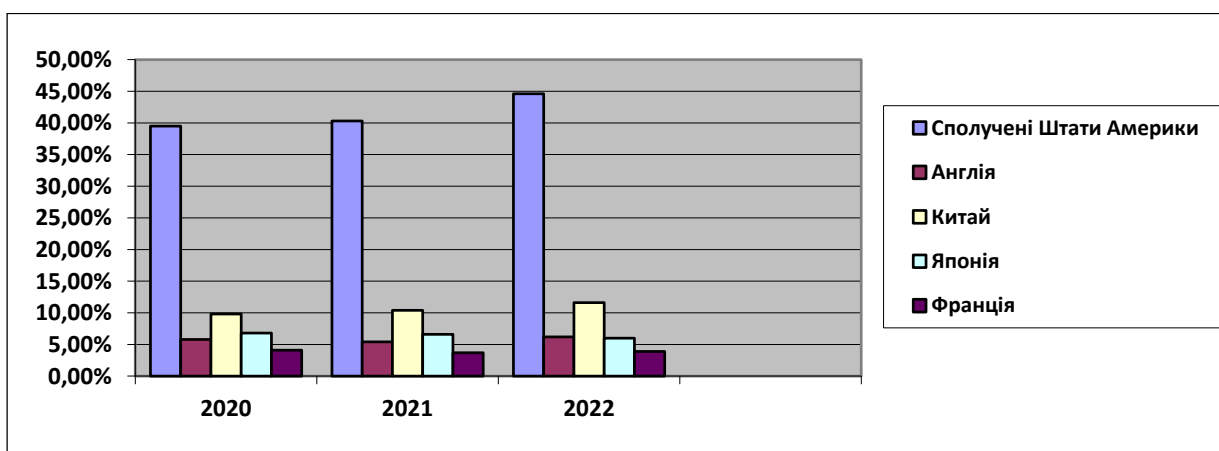

Рис. 2. Динаміка світового розподілу страхового ринку по країнах

* Сформовано на основі [7, 8]

У США стрімкий розвиток страхового ринку значною мірою сприяло зниженню економічних ризиків. Страхування в цій країні відбувається за участю уряду, страхових кооперативів та приватних страхових компаній, які є ключовим елементом фінансово-кредитної системи [4]. Важливо відзначити, що у США немає єдиної страхової системи для всієї країни, і кожен штат має своє страхове законодавство. Багато страхових організацій мають широкий спектр повноважень у визначенні власної страхової політики та регулювання страхових платежів та відшкодування збитків, що відзначається як специфічна особливість ринку в США [4]. Загалом американський ринок страхування також відзначається високим рівнем розвитку страхування майна та відповідальності порівняно з іншими країнами, а також лідерськими позиціями в галузі витрат на охорону здоров'я, завдяки обов'язковій наявності медичного страхування для кожного громадянина.

У Великобританії страхові компанії мають клієнтами майже всі фінансово-кредитні установи, агропромислові, транспортні, промислові та торговельні підприємства. Успішна діяльність на ринку страхування тут залежить від активного впровадження та розвитку інвестиційної діяльності на ринку капіталів [5].

У Франції використовуються податкові пільги для стимулювання ринку страхування, і в країні розвинене страхування життя, особливо пенсійне страхування, яке становить значну частку страхових премій, а також страхування майна та автомобільного транспорту [4].

У країнах Азії спостерігається найсильніше підвищення тарифів на комерційні напрями страхування за останні 20 років. Пандемія внесла

позитивні зміни у парадигму страхування, зокрема, спостерігається значний ріст в усвідомленості ризиків як сильного каталізатора попиту. Зараз відзначається збільшення попиту на страхування операцій в мережі Інтернет. Отже, страховим компаніям необхідно розробляти більше цифрових страхових продуктів та активно взаємодіяти зі своїми клієнтами.

У 2020 році глобальні страхові премії для страхування здоров'я та захисту життя зросли на 1,9% та 1,7% відповідно, не зважаючи на соціальне дистанціювання, що вплинуло на процес продажу. Компанії, що постраждали від пандемії, стали потенційними клієнтами для страхових компаній, які підвищили усвідомленість щодо страхування ланцюжків постачання та кіберризиків [8, 9].

Swiss Re зафіксувала збільшення сегмента нелайф у 2021 році на 2,8% та прогнозує, що європейські обсяги премій у сегменті нелайф також будуть зростати у. Це обумовлено значним підвищенням цін на комерційні лінії, які залишаються ключовими напрямками в страховій сфері. Внаслідок конкурентного тиску на страхування лайф, очікується, що зростання у сегменті особистого страхування буде менш інтенсивним, стабілізуючись на післяпандемічному періоді [8].

В результаті концентрації та зростання страхових капіталів, включаючи позичкові та банківські, відбулося певне зрощування, що призвело до формування страхових груп. Ці страхові групи зараз сприяють розвитку світового ринку впливових країн та приносять значні прибутки. З цього погляду розглянемо найвпливовіші страхові групи світу та провідних країн-лідерів, відображаючи цю інформацію на рис. 3.

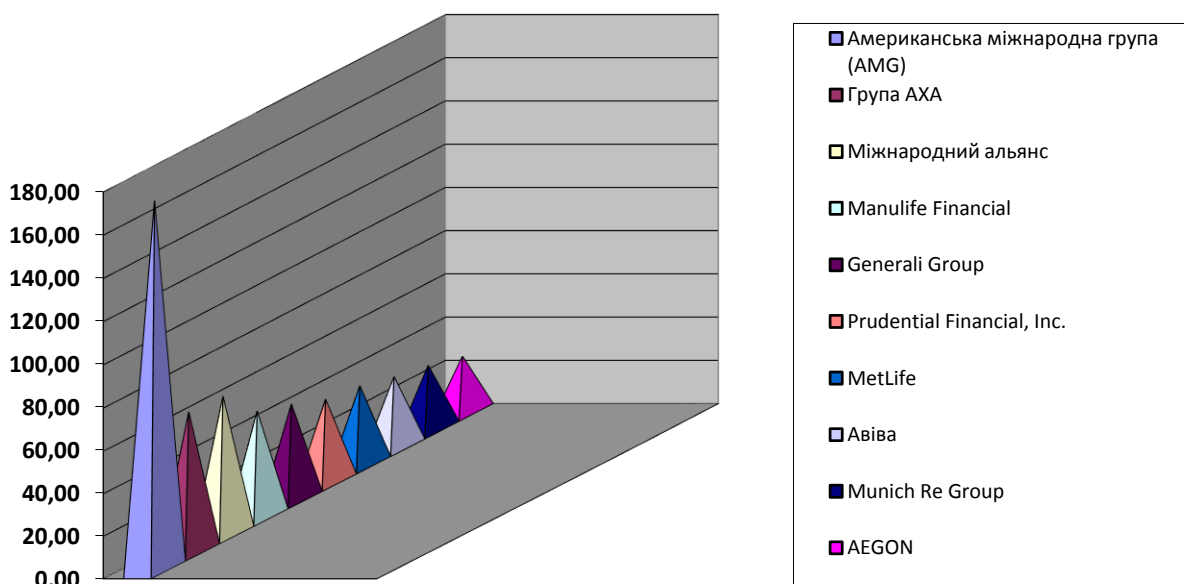

Рис. 3 - Об'єм статутного капітал світових страхових компаній*

* складено на основі [5, 7, 8, 10]

За наданою інформацією у рисунку 3 видно, що економічна вага світових страхових груп виявляється значущою на ринку страхових послуг. Зараз ці групи значно сприяють глобальному ринку та визначають актуальні тенденції у розвитку фінансових потоків та системи страхування в цілому [5].

Щодо українського страхового ринку, процес інтеграції до світового ринку страхування супроводжується рядом негативних чинників, які уповільнюють розвиток галузі страхування. До цих чинників відносяться:

- недостатня фінансова грамотність населення в області страхування;
- неспроможність впровадження міжнародних страхових стандартів.
- недоліки в національному страховому законодавстві;
- низькі виплати за обов'язковими видами страхування;
- велика залежність ринку від світових та міжнародних капіталовкладень [10-12].

Аналіз наукових робіт із проблеми консолідації страхових компаній і банків підтверджує наявність активних форм для взаємодії між установами [11, 13, 14]. Банки справляють великий вплив на становлення професійного страхового бізнесу в Україні, наприклад у до кризові часи близько 70% продажу страховиків забезпечували банки: при наданні іпотечних та автокредитів позичальники зобов'язані придбати страховку.

Аналізуючи останні політичні та військові події в Україні, зокрема питання визначення напрямку інтеграції та укладання угоди з Європейським Союзом, важко передбачити майбутній розвиток українського страхового ринку. Однак вже були зроблені перші кроки у напрямку сприяння світовій страховій спільноті. З 15 травня 2013 року набули чинності зміни до страхового законодавства, зокрема в Законі "Про страхування" від 07.07.2005 р. № 2774-IV, спрямовані на усунення перешкод для іноземних страховиків. Крім того, Україна активно проводить політику лібералізації торгівлі страховими послугами, капіталізації страхових компаній, розвитку нових видів страхування та підвищення темпів росту як класичних видів страхування, так і якості надання страхових послуг.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Ріст стабільності в економіці України буде сприяти покращенню внутрішнього ринку страхування, та збільшення важливості страхових компаній. Це позитивно вплине на зацікавленість іноземних інвесторів у розширенні власного бізнесу в Україні. Виявлені сильні сторони страхових компаній у світі дають нам напрям у розвитку вітчизняного страхового ринку. Тому важливо продовжувати наукові дослідження та аналіз сфери страхування в Україні. Крім того, державні органи повинні вдосконалити інформаційну політику для населення з метою збільшення попиту на страхові послуги. Також необхідно продовжувати діяльність у напрямку покращення ефективності учасників страхового ринку

та вдосконаленні традиційних форм та видів страхування, а також впровадження нових страхових полісів, які охоплювали б військові тенденції.

Список літератури

1. Кулина Г., Фаріон Я. Світовий ринок страхових послуг в умовах зміни парадигми глобального економічного розвитку. *Світ фінансів*. 2017. Вип. 3. С. 48–59.
2. Похилько С. В., Омельченко А. О. Дослідження факторів впливу на стан світового страхового ринку. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2021. № 1. С. 144–154
3. Братюк В. П. Сучасний стан страхового ринку в Україні. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 12. С. 37–45. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.5> (дата звернення: 25.02.2024).
4. Карнаушенко А. С., Петренко В. С., Боровік Л. В. Сучасні тенденції та перспективи розвитку європейського ринку страхування. *Таврійський науковий вісник*. 2022. № 14. С. 85–94. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.11> (дата звернення: 25.02.2024).
5. Iershova N. Y., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Вісник Національного технічного університету "ХП" (економічні науки) – Bulletin of the National Technical University "KhPI"*, 2021, № 1, 25-31. doi: 10.20998/2519-4461.2021.1.25 http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56842/3/visnyk_KhPI_2021_01_EN_Iershova_Informatsiino-oblikove.pdf DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.25> (дата звернення: 22.02.2024).
6. Козьменко О. В. Абрамівта Д. Р. Аналіз розвитку світового ринку страхових послуг. *Електронний журнал: «Ефективна економіка»* URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2815>
7. Світовий ринок страхування на кінець 2022 року перевищить \$7 трлн. Звіт Sigma Swiss Re. URL: <https://forinsurer.com/news/21/08/04/40140> (дата звернення: 25.11.2022).
8. Swiss re sigma World insurance: the recovery gains pace <https://www.swissre.com/>
9. The Economist Intelligence Unit. Digital Adoption in the Insurance Sector from Ambition to Reality? EIU. 2015. P. 3. Insurance Market Outlook 2017/2018.
10. Романовська Ю., Снітко І., Тищенко А. Роль добровільного страхування у соціальній системі України. *Економіка та суспільство*, 2021. №3410. 11. American International Group. URL: https://ru.m.wikipedia.org/wiki/American_International_Group
11. Єршова Н.Ю., Є.О. Черкасова Дослідження особливостей організації обліку та обліку доходів і витрат у банках. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»*. Темат. вип. «Технічний прогрес та ефективність виробництва». 2012. № 25. С. 131–139. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f26667c8-92ff-4820-9064-a8ab5b64049b/content>
12. Маршук Л., Плахтій В. Особливості оподаткування страхових компаній в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку. *Молодий вчений*, 2019. № 3 URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-95> (date of access: 25.02.2024).
13. Линник О.І., Єршова Н.Ю. Проблеми функціонування та розвитку мікро-, малого та середнього бізнесу сфери послуг в Україні. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління* : електрон. наук. фахове вид. 2021. Вип. №2 (29). С. 74–80. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11>
14. Jershova, N. Ju. Rozvytok metodologichnyh osnov formuvannja integrovanoi' zvitnosti. *Naukovyj visnyk Uzhgorod'skogo universytetu. Serija Ekonomika*. 2016. Vol. 1 (47). pp. 451–459.

References (transliterated)

1. Kulyna H., Farion Ya. (2017) Cvitovyy rynek strakhovykh posluh v umovakh zminy paradyhmy hlobal'noho ekonomichnoho rozvytku [The world market of insurance services in the conditions of a change in the paradigm of global economic development]. *Svit finansiv*, vol. 3, pp. 48–59.
2. Pokhyl'ko S. V., Omel'chenko A. O. (2021) Doslidzhennya faktoriv vplyvu na stan svitovoho strakhovoho rynku [Study of influencing

- factors on the state of the world insurance market]. *Visnyk Sums'koho derzhavnogo universytetu. Seriya Ekonomika*, no. 1, pp. 144–154.
3. Bratyuk V. (2022) Suchasnyy stan strakhovoho rynku v Ukraini [Current state of the insurance market in Ukraine]. *Tavriys'kyi naukovy visnyk. Seriya: Ekonomika*, no. 12, pp. 37–45. URL: <https://doi.org/10.32851/2708-0366/2022.12.5> (дата звернення: 25.02.2024).
 4. Karmaushenko A. S., Petrenko V. S., Borovik L. V. Suchasni tendentsii ta perspektyvy rozvytku yevropeiskoho rynku strakhuvannya. *Tavriys'kyi naukovy visnyk. Seriya: Ekonomika*. 2022. № 14. S. 85–94. URL: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.11> (data zvernennia: 25.02.2024).
 5. Iershova N. Y., Lynnyk O. I. Information and accounting support for investment analysis of business for management decision making in industry 4.0. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ" (економічні науки) – Bulletin of the National Technical University "KhPI"*, 2021, № 1, 25–31. doi: 10.20998/2519-4461.2021.1.25 http://repository.kpi.kharkov.ua/bitstream/KhPI-Press/56842/3/visnyk_KhPI_2021_01_EN_Iershova_Informatsiino-oblikove.pdf DOI: <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2021.1.25>
 6. Kozmenko, O. V., and Abramitova, D. R. "Analiz rozvytku svitovoho rynku strakhovykh posluh" [Analysis of the Development of the World Market of Insurance Services]. *Efektivna ekonomika*, no. 3 (2014). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2815>
 7. Svitovyy rynek strakhuvannya na kinets' 2022 roku perevyschyt' \$7 trln. Zvit Sigma Swiss Re [The global insurance market will exceed \$7 trillion by the end of 2022. Report by Sigma Swiss Re]. Available at: <https://forinsurer.com/news/21/08/04/40140> (accessed 25 November 2022).
 8. Swiss re sigma World insurance: the recovery gains pace <https://www.swissre.com/>
 9. The Economist Intelligence Unit. Digital Adoption in the Insurance Sector from Ambition to Reality? (2015) EIU. P. 3. Insurance Market Outlook 2017/2018.
 10. Romanovska Yu., Snitko I., Tyshchenko A. Rol dobrovilnoho strakhuvannya u sotsialnii systemi Ukrainy. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2021. №3410. 11.American International Group. URL: https://ru.m.wikipedia.org/wiki/American_International_Group
 11. Єршова Н.Ю., Є.О. Черкасова Дослідження особливостей організації обліку та обліку доходів і витрат у банках. *Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ». Темат. вип. «Технічний прогрес та ефективність виробництва»*. 2012. № 25. С. 131–139. <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/f26667c8-92ff-4820-9064-a8ab5b64049b/content>
 12. Marshuk L., Plakhtii V. Taxation insurance companies in Ukraine: current status and offers. *Young Scientist*. 2019. Vol. 3, no. 67. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-3-67-95> (date of access: 25.02.2024).
 13. Lynnyk O.I., Iershova N.Iu. Problemy funktsionuvannya ta rozvytku mikro-, maloho ta serednoho biznesu sfery posluh v Ukraini. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia – Eastern Europe: Economy, Business and Management*. 2021, issue 2 (29), 74–80. <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11> [in Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32782/easterneurope.29-11>
 14. Iershova, N. Ju. Rozvytok metodologichnyh osnov formuvannya integrovanoi' zvitnosti. *Naukovy visnyk Uzhgorod'skogo universytetu. Seriya Ekonomika*. 2016. Vol. 1 (47). pp. 451–459.

Надійшла (received) 09.01.2024

Відомості про авторів / About the Authors

Пахомов Максим Сергійович (Pakhomov Maksym) – аспірант кафедри обліку і фінансів, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» м. Харків, Україна; ORCID: D: 0009-0004-9133-3333 ; e-mail: Maksym.Pakhomov@emmb.khpi.edu.ua

Єршова Наталія Юрїївна (Iershova Natalia) – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут»; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3544-3816>; e-mail: Natalia.Iershova@khpi.edu.ua